

UiO • **Institutt for privatrett**
Det juridiske fakultet

IDentitet 2024
Trender og prinsipp saker om
betalingssvindel – Finansklagenemnda Bank

19. april 2024
Trygve Bergsåker

Oversikt

- Betaling mot falsk løfte om motytelse eller gevinst
- Investeringsvindel
- Betaling til falsk kjæreste – kjærlighetssvindel
- «Olga»-svindel
- Penger tilbake etter tidligere investeringsvindel
- «Safe account» og annen betaling uten at kontohaveren har tilstrekkelig oversikt over hva som skjer
- Andre varianter

Finansavtaleloven § 4-2 første og andre ledd

- Godkjent betalingstransaksjonen krever kontohaverens «samtykke til at betalingstransaksjonen gjennomføres»
- Samtykke gis «i den formen og på den måten som er avtalt mellom betaleren og betalingstjenesteyteren»
- Samtykke med BankID
- Banken må ta tapet dersom betalingstransaksjonen ikke er godkjent (§ 4-30 første ledd)

Forholdet mellom kontohaveren og betalingstjenesteyteren

- Svindel i forholdet mellom betaleren og betalingsmottakeren berører i utgangspunktet ikke gyldigheten av samtykke etter § 4-2
- Transaksjonsovervåking – stansing av betaling – omsorgsplikt overfor kunden
- Tilbakeføring av kortbetalinger etter finansavtaleloven § 2-7 eller kortvilkårene

Trender

- I saker om «Olga»-svindel (falsk telefon fra banken, med ønske om å få koder og passord fra BankID) gis kontohaveren medhold enstemmig eller under dissens etter Høyesteretts dom HR-2022-1752-A. Gjelder også når den falske telefonen kommer fra andre enn banken

Trender

- Nemnda har vært tilbakeholdende med å gi kontohaveren medhold i tilfeller hvor kontohaveren vet at han eller hun foretar en nærmere bestemt reell betaling, og det er denne betalingen som blir gjennomført, selv om bakgrunnen er svindel og sosial manipulering
- Nemnda har vært tilbakeholdende med å overprøve bankenes systemer for transaksjonsovervåking

Trender

- Nemnda har enstemmig eller under dissens gitt kontohaveren medhold i saker hvor kontohaveren er blitt manipulert til å foreta handlinger som isolert sett oppfyller krav til samtykke etter § 4-2 andre ledd (typisk bruk av BankID), men hvor kontohaveren pga sosial manipulering ikke forstår at han eller hun medvirker til en reell betaling
- Eksempler: Må taste BankID for å få penger til gode inn på konto, eller overføring av sparepengene til «safe account» for å redde pengene

Prinsippsaker

- **Samtykke etter § 24 (2)?** FinKN-2023-787 (enstemmig): Når svindleren har lurt bankkunden til å taste sin BankID med annet formål enn å autorisere betaling, foreligger ikke gyldig samtykke til betaling etter tidligere finansavtalelov § 24 (2) (tilsvarende ny lov § 4-2)
- Saken gjaldt penger tilbake etter tidligere investering i kryptovaluta. Kunden tastet BankID for innlogging og for å kunne få penger tilbakeført
- Mange andre tilsvarende saker

Prinsipp saker

- **Samtykke etter § 24 (2)?** FinKN-2022-609 (enstemmig, ikke akseptert av banken): Kontohaveren ble kontaktet av en person (svindler) som skulle hjelpe ham med å investere i kryptovaluta
- Kontohaveren ga personen tilgang til sin PC gjennom fjernstyringsappen AnyDesk. Kontohaveren logget inn i nettbanken, og ga personen passord og engangskoder fra sin BankID per telefon for at personen skulle overføre penger til investeringskonto

Prinsippsaker

- Dette ville ha vært gyldig samtykke dersom betalingen var gått til investering som forutsatt av kontohaveren
- Svindleren overførte i stedet betalingene til konti i utlandet som svindleren selv disponerte
- Nemnda ga uttrykk for tvil om hvordan lovens regel om samtykke var å forstå i et tilfelle som dette, men kom enstemmig til at det ikke forelå gyldig samtykke til betalinger til konti som ikke hadde noe med investeringer å gjøre
- Altså: Ikke gyldig samtykke fordi betalingen var en annen enn forutsatt av kontohaveren

Prinsipp saker

- **Samtykke etter § 4-2?** FinKN-2023-664 (enstemmig, ikke akseptert av banken). Transaksjoner på ca 100 000 kroner
- Kontohaveren ble oppringt angivelig fra Økokrim
- Kontohaveren oppga koder fra sin BankID til svindleren, angivelig for at systemet måtte testes etter en hendelse
- Som ledd i testen skulle innringeren overføre 100 000 kroner til kontohaverens konto, som kontohaveren skulle føre tilbake til innringeren

Prinsippsaker

- Det kontohaveren ikke visste, var at de pengene som ble overført til hennes konto, var overført av svindleren fra kontohaverens konti i andre banker ved hjelp av koder som hun hadde oppgitt til svindleren
- Kontohaveren betalte etter instruks fra svindleren 49 999, 45 000 og 3 500 til svindleren. Hun bekreftet betalingene med PIN og BankID
- Gyldig samtykke etter § 4-2 (1)?

Prinsippsaker

- Nemnda la vekt på at kontohaveren etter sine egne forutsetninger betalte med penger som allerede i utgangspunktet tilhørte betalingsmottakeren
- Hensikten var å teste et system, ikke å overføre verdier fra betaleren til betalingsmottakeren
- Nemnda var i tvil om gyldig samtykke etter § 4-2 (1), men konkluderte enstemmig med at betalingene ikke var gjennomført med gyldig samtykke fra kontohaveren

Prinsippsaker

- «**Safe account**», **samtykke etter § 4-2?** FinKN-2024-309 (dissens 3-2)
- Falsk telefon fra Kripos, kundens BankID var stjålet, kundens penger var i fare og måtte overføres til en sikker konto, behov for å handle raskt, kunden overførte sine penger til oppgitt konto med sin BankID
- Flertallet mente at betalingstransaksjonene ikke var godkjent med gyldig samtykke etter § 4-2
- Mindretallet fant at betalingene var godkjent med gyldig samtykke

Prinsippsaker

- **Kjærlighetssvindel:** FinKN-2023-592 (enstemmig, ikke akseptert av banken): Det ble overført i alt 686 897 kroner til svindleren ved 32 transaksjoner i løpet av seks måneder
- Banken var i august og senere i kontakt med kontohaveren om betalingene. Hun ble advart om svindel og frarådet overføringene, uten at banken tok skritt til å stanse fortsatte betalinger
- Nemnda så det slik at banken burde ha grepet inn med effektive midler allerede i august-september, og konkluderte enstemmig med erstatningsansvar for banken